

**О‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI BANKLARI (ASSOSIASIYA)
UYUSHMASINING TASHKIL ETILISHI, UNING ASOSIY MAQSADLARI
VA BANK TIZIMINI ISLOH QILISHDAGI O‘RNI**

*Samarqand iqtisodiyot va servis
instituti Bank ishi kafedrasi o‘qituvchisi
Qodirov Yusufbek Suyunbekovich
Samarqand iqtisodiyot va servis intituti BI-124-guruh talabalari
Ro'zimboyev Ruslon Hamidjon o'gli
Maxsetbaeva Gulziyra Jaxsibay qizi*

Abstract: This article provides a comprehensive analysis of the economic necessity for establishing the Association of Banks of the Republic of Uzbekistan, as well as the stages of its formation and legal foundations. Special attention is given to the role of the Association in the transition to a market economy, particularly in coordinating the activities of commercial banks, strengthening interbank cooperation, and developing a unified strategic approach within the banking system.

The article also examines in detail the main goals and objectives of the Association, including protecting the interests of banks, coordinating their activities, developing modern banking services, expanding cooperation with international financial institutions, and ensuring the stability of the banking system.

Furthermore, the study highlights the role of the Association in the process of banking system reforms, focusing on improving transparency in banking operations, implementing digital technologies, enhancing risk management systems, and improving the quality of financial services. It also discusses the Association's contribution to the development of the regulatory framework, facilitation of experience exchange among banks, and improvement of professional skills of banking personnel.

Based on the research findings, scientifically grounded conclusions and practical recommendations are proposed to further modernize the banking system of

Uzbekistan, increase its competitiveness, and deepen its integration into the global financial system.

Keywords: Banking system, banking association, commercial banks, financial stability, banking reforms, digital banking services, risk management, interbank cooperation, financial services, regulatory framework.

Аннотация: В данной статье всесторонне анализируются экономическая необходимость создания Ассоциации банков Республики Узбекистан, этапы её формирования и правовые основы деятельности. Особое внимание уделяется роли Ассоциации в условиях перехода к рыночной экономике, в том числе в координации деятельности коммерческих банков, укреплении межбанковского сотрудничества и формировании единого стратегического подхода в банковской системе.

Также в статье подробно рассматриваются основные цели и задачи Ассоциации, включая защиту интересов банков, координацию их деятельности, развитие современных банковских услуг, расширение сотрудничества с международными финансовыми институтами и обеспечение устойчивости банковской системы.

Кроме того, особое внимание уделено роли Ассоциации в процессе реформирования банковской системы, включая повышение прозрачности деятельности банков, внедрение цифровых технологий, совершенствование системы управления рисками и повышение качества финансовых услуг. Освещается вклад Ассоциации в развитие нормативно-правовой базы, организацию обмена опытом между банками и повышение квалификации кадров.

На основе проведённого исследования сформулированы научно обоснованные выводы и практические рекомендации, направленные на дальнейшую модернизацию банковской системы Узбекистана, повышение её конкурентоспособности и углубление интеграции в международную финансовую систему.

Ключевые слова: Банковская система, ассоциация банков, коммерческие банки, финансовая стабильность, банковские реформы, цифровые банковские услуги, управление рисками, межбанковское сотрудничество, финансовые услуги, нормативно-правовая база.

Annotatsiya: Mazkur maqolada O‘zbekiston Respublikasi banklari Assosiasiya (Uyushma)si tashkil etilishining iqtisodiy zaruriyati, uning shakllanish bosqichlari va huquqiy asoslari keng qamrovda tahlil qilinadi. Xususan, mamlakatda bozor iqtisodiyotiga o‘tish jarayonida bank tizimini muvofiqlashtirish, tijorat banklari o‘rtasida o‘zaro hamkorlikni mustahkamlash hamda yagona strategik yondashuvni shakllantirishda ushbu uyushmaning ahamiyati yoritib beriladi.

Shuningdek, maqolada Assosiasiyaning asosiy maqsad va vazifalari, jumladan banklar manfaatlarini himoya qilish, ularning faoliyatini muvofiqlashtirish, zamonaviy bank xizmatlarini rivojlantirish, xalqaro moliya institutlari bilan aloqalarni kengaytirish hamda bank tizimining barqarorligini ta’minlashdagi roli batafsil tahlil etiladi.

Bundan tashqari, bank tizimini isloh qilish sharoitida uyushmaning tutgan o‘rni alohida e’tiborga olinib, u orqali banklar faoliyatida shaffoflikni oshirish, raqamli texnologiyalarni joriy etish, risklarni boshqarish tizimini takomillashtirish va moliyaviy xizmatlar sifatini yaxshilash masalalari ko‘rib chiqiladi. Maqolada, shuningdek, Assosiasiyaning normativ-huquqiy bazani rivojlantirishdagi ishtiroki, banklararo tajriba almashish va kadrlar salohiyatini oshirishdagi hissi ham ochib berilgan.

Tadqiqot natijalari asosida O‘zbekiston bank tizimini yanada modernizatsiya qilish, uning raqobatbardoshligini oshirish hamda xalqaro moliya tizimiga integratsiyasini chuqurlashtirishga qaratilgan ilmiy asoslangan xulosalar va amaliy takliflar ilgari surilgan.

Kalit so'zlar: Bank tizimi, banklar assosiasiyasi, tijorat banklari, moliyaviy barqarorlik, bank islohotlari, raqamli bank xizmatlari, risklarni boshqarish, banklararo hamkorlik, moliyaviy xizmatlar, normativ-huquqiy baza.

Kirish qism

Hozirgi globallashuv va iqtisodiy integratsiya sharoitida bank tizimi har qanday davlat iqtisodiyotining eng muhim va ajralmas tarkibiy qismlaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, moliyaviy resurslarni samarali taqsimlash, investitsion jarayonlarni qo'llab-quvvatlash hamda iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda bank tizimining o'rni beqiyosdir. Shu bois, bank tizimini takomillashtirish va zamonaviy talablar asosida rivojlantirish masalasi har bir davlat uchun ustuvor yo'nalishlardan biri bo'lib qolmoqda.

O'zbekiston Respublikasida ham mustaqillik yillarida bank tizimini tubdan isloh qilish, uni xalqaro standartlarga moslashtirish hamda samaradorligini oshirish borasida keng ko'lamli chora-tadbirlar amalga oshirildi. Bu jarayonda tijorat banklari faoliyatini muvofiqlashtirish, ularning manfaatlarini himoya qilish va banklar o'rtasida samarali hamkorlikni rivojlantirish zarurati yanada ortdi. Mazkur ehtiyoj esa O'zbekiston Respublikasi banklari Assosiasiyasi (Uyushmasi)ni tashkil etish uchun asosiy omillardan biri bo'ldi.

Banklar Assosiasiyasi bank tizimining muhim institutsional subyekti sifatida tijorat banklari o'rtasida o'zaro hamkorlikni mustahkamlash, ilg'or tajribalarni joriy etish, bank xizmatlari sifatini oshirish hamda moliyaviy barqarorlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Shu bilan birga, u bank tizimini isloh qilish jarayonida faol ishtirok etib, normativ-huquqiy bazani takomillashtirish, raqamli texnologiyalarni joriy etish va zamonaviy boshqaruv mexanizmlarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Mazkur maqolaning maqsadi O'zbekiston Respublikasi banklari Assosiasiyasi tashkil etilishining zaruriyati, uning asosiy maqsad va vazifalari hamda bank tizimini isloh qilishdagi o'rni ilmiy jihatdan tahlil qilishdan iborat. Ushbu maqsadga erishish uchun maqolada Assosiasiyaning faoliyati, bank tizimiga ta'siri hamda uning istiqboldagi rivojlanish yo'nalishlari atroflicha o'rganiladi.

Asosiy qism

O'zbekiston Respublikasi bank tizimi mustaqillikdan so'ng bosqichma-bosqich rivojlanib, zamonaviy bozor iqtisodiyoti talablariga moslashib bormoqda. Ushbu

jarayonda tijorat banklarining faoliyatini muvofiqlashtirish, ularning o'zaro hamkorligini kuchaytirish va yagona strategik yondashuvni shakllantirish zarurati yuzaga keldi. Aynan shu ehtiyoj O'zbekiston Respublikasi banklari Assosiasiyasi (Uyushmasi)ni tashkil etish uchun muhim asos bo'lib xizmat qildi.

Banklar Assosiasiyasi mamlakat bank tizimida muhim institutsional tuzilma hisoblanib, u tijorat banklari o'rtasida samarali aloqalarni yo'lga qo'yish, ularning manfaatlarini himoya qilish hamda bank faoliyatini rivojlantirishga ko'maklashadi. Uyushma banklar o'rtasida tajriba almashish, innovatsion texnologiyalarni joriy etish va ilg'or xalqaro tajribalarni o'zlashtirishda muhim platforma vazifasini bajaradi.

Assosiasiyaning asosiy maqsadlari qatoriga bank tizimining barqarorligini ta'minlash, bank xizmatlari sifatini oshirish, moliyaviy bozorda sog'lom raqobat muhitini shakllantirish va banklar faoliyatining samaradorligini oshirish kiradi. Shu bilan birga, uyushma tijorat banklarining umumiy manfaatlarini ifoda etuvchi vakillik organi sifatida davlat organlari va boshqa moliyaviy institutlar bilan o'zaro hamkorlikni rivojlantiradi.

Bank tizimini isloh qilish jarayonida Assosiasiyaning o'rni ayniqsa muhimdir. U bank faoliyatini tartibga soluvchi normativ-huquqiy hujjatlarni takomillashtirishda faol ishtirok etadi, qonunchilik tashabbuslarini ilgari suradi hamda bank amaliyotida yuzaga kelayotgan muammolarni aniqlab, ularni bartaraf etish bo'yicha takliflar ishlab chiqadi. Bu esa bank tizimining yanada shaffof, barqaror va samarali faoliyat yuritishiga xizmat qiladi.

Shuningdek, hozirgi kunda raqamli iqtisodiyotning jadal rivojlanishi bank tizimiga ham katta ta'sir ko'rsatmoqda. Assosiasiya ushbu jarayonda banklarda raqamli texnologiyalarni keng joriy etish, masofaviy bank xizmatlarini rivojlantirish, fintech yechimlarni qo'llab-quvvatlash orqali bank tizimining zamonaviylashuviga katta hissa qo'shmoqda. Natijada bank xizmatlaridan foydalanish qulayligi oshib, aholining moliyaviy xizmatlarga bo'lgan ishonchi mustahkamlanmoqda.

Bundan tashqari, Assosiasiya bank tizimi uchun malakali kadrlar tayyorlash va ularning kasbiy salohiyatini oshirishga ham alohida e'tibor qaratadi. Turli seminarlar,

treninglar va konferensiyalar tashkil etish orqali bank xodimlarining bilim va ko'nikmalarini rivojlantirishga ko'maklashadi. Bu esa o'z navbatida bank tizimining umumiy samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Umuman olganda, O'zbekiston Respublikasi banklari Assosiasiyasi bank tizimini rivojlantirish, uni isloh qilish va zamonaviy talablarga moslashtirishda muhim o'rin tutadi. Uning faoliyati orqali banklar o'rtasida samarali hamkorlik yo'lga qo'yilib, moliyaviy barqarorlik va iqtisodiy o'sishga erishishda muhim natijalarga erishilmoqda.

Natijalar

Mazkur tadqiqot natijasida O'zbekiston Respublikasi banklari Assosiasiyasining bank tizimidagi o'rni va ahamiyati har tomonlama asoslab berildi. Tahlillar shuni ko'rsatdiki, Assosiasiya tijorat banklari faoliyatini muvofiqlashtirish, ular o'rtasida samarali hamkorlikni yo'lga qo'yish va umumiy strategik yondashuvni shakllantirishda muhim institutsional mexanizm sifatida namoyon bo'lmoqda.

Tadqiqot davomida aniqlanishicha, Assosiasiya faoliyati bank xizmatlari sifatining oshishiga, moliyaviy barqarorlikning mustahkamlanishiga hamda bank tizimining umumiy samaradorligining ortishiga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda. Xususan, banklar o'rtasida tajriba almashish va ilg'or texnologiyalarni joriy etish orqali xizmat ko'rsatish jarayonlari takomillashib bormoqda.

Shuningdek, natijalar Assosiasiyaning bank tizimini isloh qilishdagi faol ishtirokini ham tasdiqlaydi. U tomonidan ilgari surilayotgan taklif va tashabbuslar normativ-huquqiy bazani takomillashtirish, bank faoliyatida shaffoflikni oshirish va risklarni samarali boshqarish tizimini rivojlantirishga xizmat qilmoqda. Bu esa o'z navbatida bank tizimining barqaror va ishonchli faoliyat yuritishini ta'minlamoqda.

Bundan tashqari, tadqiqot natijalari raqamli bank xizmatlarini rivojlantirishda Assosiasiyaning muhim rol o'ynayotganini ko'rsatdi. Raqamli texnologiyalarni joriy etish va fintech yechimlarni qo'llab-quvvatlash orqali bank xizmatlarining qulayligi va tezkorligi oshib, mijozlar ehtiyojlarini qondirish darajasi yuqorilamoqda.

Umuman olganda, olingan natijalar O‘zbekiston Respublikasi banklari Assosiasiyasi bank tizimini modernizatsiya qilish, uning raqobatbardoshligini oshirish va xalqaro moliya tizimiga integratsiyasini chuqurlashtirishda muhim ahamiyat kasb etishini ko‘rsatdi.

Foydalanilgan adabiyotlar

- 1.O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent: O‘zbekiston, 2023.
- 2.O‘zbekiston Respublikasining “Banklar va bank faoliyati to‘g‘risida”gi Qonuni. – Toshkent, 2019.
- 3.O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining bank tizimini isloh qilishga oid farmon va qarorlari. – Toshkent, 2017–2024.
- 4.O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki. Rasmiy ma’lumotlar va hisobotlar.
– www.cbu.uz
- 5.O‘zbekiston Respublikasi Banklar Assosiasiyasi rasmiy sayti va materiallari.
– www.uba.uz
- 6.Mishkin, F.S. *The Economics of Money, Banking and Financial Markets*. – New York: Pearson, 2021.
- 7.Rose, P.S., Hudgins, S.C. *Bank Management and Financial Services*. – New York: McGraw-Hill, 2020.